

АНОТАЦІЯ

Хе Тін. Вербальна креативність у структурі професійних творчих здібностей. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія. – Західноукраїнський національний університет. Тернопіль, 2025.

У роботі представлено аналіз науково-теоретичних концепцій і підходів до вивчення проблеми вербальної креативності у системі професійних здібностей фахівців, визначено та описано її типологію та психологічні кореляти.

Наукова новизна та теоретична значущість полягають у тому, що:

вперше:

- виокремлено місце вербальної креативності у структурі професійних творчих здібностей майбутніх фахівців;
- визначено психологічні предиктори вербальної креативності майбутніх фахівців, серед яких провідну роль відіграють творча активність та вербальний інтелект;

розширено уявлення про:

- специфіку розвитку вербальної креативності у фахівців різних спеціальностей;
- зв'язки швидкості, розробленості, гнучкості, абстрактності назви, оригінальності та супротиву замиканню вербальної креативності із професійними творчими здібностями особистості;
- вербальну креативність особистості як професійну творчу здібність та важливий інструмент для особистісного розвитку та соціальної взаємодії;

дістала подальшого розвитку:

- система знань про типологію вербальної креативності майбутніх фахівців;

удосконалено:

- засоби розвитку вербальної креативності майбутніх фахівців;
- методи, методики та технології психодіагностичного визначення рівня розвиненості вербальної креативності особистості.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що отримані вони можуть застосовуватися психологами ЗВО, керівництвом та викладачами ЗВО для створення умов сприяння професійним творчим здібностям майбутніх фахівців з урахуванням виявлених закономірностей, професійної специфіки та умов цілеспрямованого формування вербальної креативності. Створений тест вербальної креативності «Кубики історій Рорі» та розроблена й апробована програма розвитку вербальної креативності можуть успішно застосовуватися у діяльності психологів-практиків закладу вищої освіти.

За результатами теоретичного вивчення проблеми вербальної креативності було визначено, що вона зумовлена здатністю генерувати нові та оригінальні ідеї, концепції, думки та висловлювання у словесній формі, що передбачає використання мови для створення нових понять, образів, рішень або емоцій через слова. Показано, що вербальна креативність є важливим інструментом для особистісного розвитку та соціальної взаємодії і входить до низки професійних творчих здібностей.

Визначено кореляційні зв'язки вербальної креативності із професійними творчими здібностями. Загалом вербальна креативність позитивно пов'язана із вербальним інтелектом, зокрема показники швидкості та гнучкості корелюють із словесно-логічними здібностями. Швидкість, оригінальність і особливо, розробленість, вербальної креативності позитивно корелюють із здатністю до абстрагування, а вміння знаходити аналогії як комбінаторні здібності позитивно корелюють із розробленістю вербальної креативності. Здатність до побудови узагальнень та здійснення класифікацій позитивно пов'язані із розробленістю, оригінальністю та, особливо, гнучкістю вербальної креативності. Рівень вербальної креативності прямо співвідноситься із рівнем мнемічних

здібностей, а вищі показники математичного інтелекту відповідають високій швидкості вербальної креативності як. Зазначені зв'язки є більш вираженими для студентів у порівнянні із працюючими фахівцями.

Гнучкість вербальної креативності позитивно корелює із критичністю мислення. Креативна рефлексія передбачає вищу гнучкість, оригінальність та розробленість вербальної креативності, а креативна обізнаність – із оригінальністю вербальної креативності. У студентів здатність до креативної рефлексії пов'язана із гнучкістю, оригінальністю та розробленістю вербальної креативності. Ригідність мислення в цілому негативно корелює із гнучкістю вербальної креативності, проте позитивно пов'язана із розробленістю.

Визначено факторну структуру професійних творчих здібностей майбутніх фахівців, що представлена такими компонентами: «Словесно-творчі професійні здібності», «Просторово-абстрактні мисленнєві професійні здібності», «Метакреативні професійні здібності», «Творчі професійні здібності», «Критичність мислення та математичний інтелект», «Індуктивне вербальне мислення» майбутніх фахівців.

Виявлено професійну специфіку розвитку вербальної креативності. У представників професій типу «Людина – Природа» (майбутніх та працюючих хіміків, біологів, географів) показники вербальної креативності є найнижчими, натомість у представників типу «Людина – Знак» (мовознавців, журналістів, математиків) ці показники є найвищими. Розробленість вербальної креативності є високою у мовознавців, а найнижчою – в архітекторів, показники швидкості є найнижчими у майбутніх та працюючих фахівців технічних спеціальностей та політологів. Гнучкість вербальної креативності на найнижчому рівні виявлена у лікарів, фахівців технічних спеціальностей та політологів, а найвище – у мовознавців. У природознавців, соціологів та лікарів виявлено найнижчі показники супротиву замиканню, натомість у психологів, політологів та мовознавців супротив замиканню є найвищим. У

лікарів, природознавців, вихователів та архітекторів виявлено найнижчі показники оригінальності вербальної креативності. У лікарів, природознавців, фахівців технічних спеціальностей та архітекторів виявлено найнижчі показники абстрактності назви вербальної креативності.

Було визначено типологічні особливості вербальної креативності майбутніх і працюючих фахівців. Тип «Достатня вербальна креативність» утворений високими показниками розробленості, гнучкості, швидкості, абстрактності назви, оригінальності, помірними показниками супротиву замиканню і був названий «Достатня вербальна креативність». Другий тип «Недостатня вербальна креативність» утворений низькими показниками розробленості, гнучкості, абстрактності назви, помірними показниками оригінальності, швидкості, супротиву замиканню. Третій тип «Висока вербальна креативність» утворений високими показниками розробленості, гнучкості, швидкості, абстрактності назви, оригінальності, супротиву замиканню і характеризується найвищими показниками творчої активності, вербального інтелекту. Четвертий тип утворений «Низька вербальна креативність» найнижчими показниками розробленості, гнучкості, швидкості, абстрактності назви, оригінальності, супротиву замиканню.

Визначено психологічні предиктори вербальної креативності фахівців. Усі показники вербальної креативності позитивно зумовлені показниками творчої активності та вербальним інтелектом. Окрім зазначеного, розробленість вербальної креативності позитивно зумовлена мнемічними здібностями і негативно – ригідністю та метакреативністю. Гнучкість вербальної креативності негативно зумовлена креативною рефлексією. Абстрактність назви вербальної креативності позитивно зумовлена здатністю до вербального узагальнення, негативно – критичним мисленням. Супротив замиканню вербальної креативності позитивно (негативно) зумовлений ригідністю.

Програма психологічного супроводу розвитку вербальної креативності майбутніх фахівців ставила на меті створення психолого-педагогічних умов для творчої активності здобувачів ЗВО і розвитку їх вербальної креативності. Основний блок програми був представлений тренінгом, метою якого був розвиток швидкості вербальної креативності як здатності швидко продукувати ідеї, стисло і лаконічно їх висловлювати, швидко вербально мислити, розвиток дивергентного мислення, оригінальності вербальної креативності як здатності продукувати оригінальні, інноваційні творчі ідеї, вміти їх висловити усно і письмово, розробленості вербальної креативності як здатності деталізувати та проробляти творчі ідеї, вміти їх висловити усно і письмово, розвиток конвергентного мислення, та гнучкості вербальної креативності разом із подоланням факторів супротиву замиканню, що передбачає формування здатності гнучко мислити, подолання ригідності мислення, зняття творчих бар'єрів. Впровадження програми позитивно позначилось на показниках оригінальності, швидкості, розробленості, гнучкості, абстрактності назви та супротиву замиканню вербальної креативності у майбутніх фахівців.

Ключові слова: вербальна креативність, особистість, фахівець, професійні здібності, тренінг, вербальний інтелект, творча активність, критичне мислення, професійні творчі здібності, метакреативність, професійна спрямованість, студенти, тренінг, оригінальність.

ANNOTATION

He Ting. Verbal creativity in the structure of professional creative abilities. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in speciality 053 Psychology. – West Ukrainian National University. Ternopil, 2025.

The article presents an analysis of scientific and theoretical concepts and approaches to the study of the problem of verbal creativity in the system of professional abilities of specialists, defines and describes its typology and psychological correlates.

The scientific novelty and theoretical significance of the article is that:

for the first time:

- the place of verbal creativity in the structure of professional creative abilities of future specialists is highlighted;

- psychological predictors of verbal creativity of future specialists have been identified, among which the leading role is played by creative activity and verbal intelligence;

expanded understanding of:

- the specifics of the development of verbal creativity in specialists of different specialties;

- the relationship between speed, elaboration, flexibility, abstractness of the title, originality and resistance to the closure of verbal creativity with the professional creative abilities of the individual;

- verbal creativity as a professional creative ability and an important tool for personal expression and social interaction;

has been further developed:

- a system of knowledge about the typology of future specialists' verbal creativity.

has been improved:

- means of developing the verbal creativity of future specialists;

- methods, techniques and technologies of psychodiagnostic determination of the degree of development of verbal creativity of a personality.

The practical significance of the results obtained is that they can be used by psychologists of higher education institutions, management and teachers of higher education institutions to create conditions for promoting the professional creativity of future specialists, taking into account the identified patterns, professional specifics and conditions for the purposeful formation of verbal creativity. The created test of verbal creativity «Rory's Story Cubes» and the developed and tested programme for the development of verbal creativity can be successfully applied in the practice of psychologists-practitioners of higher education institutions.

According to the results of the theoretical study of the problem of verbal creativity, it was determined that it is determined by the ability to generate new and original ideas, concepts, thoughts and expressions in verbal form, which involves the use of language to create new concepts, images, decisions or emotions through words. It is shown that verbal creativity is an important tool for personal development and social interaction and is included in a number of professional creative abilities.

The correlations of verbal creativity with professional creative abilities are determined. In general, verbal creativity is positively related to verbal intelligence, in particular, indicators of speed and flexibility correlate with verbal and logical abilities. The speed, originality, and especially the elaboration of verbal creativity are positively correlated with the ability to abstract, and the ability to find analogies as combinatorial abilities is positively correlated with the elaboration of verbal creativity. The ability to make generalisations and classifications is positively related to the development, originality and, especially, flexibility of verbal creativity. The level of verbal creativity directly correlates with the level of mnemonic abilities, and higher indicators of mathematical intelligence correspond to a high rate of verbal creativity as well.

These relationships are more pronounced for students compared to working professionals.

The flexibility of verbal creativity is positively correlated with critical thinking. Creative reflection implies higher flexibility, originality and elaboration of verbal creativity, and creative awareness - with the originality of verbal creativity. In students, the ability to reflect creatively is associated with flexibility, originality and elaboration of verbal creativity. The rigidity of thinking in general is negatively correlated with the flexibility of verbal creativity, but positively related to the elaboration.

The factor structure of professional creative abilities of future specialists is determined, which is represented by the following components: «Verbal and creative professional abilities», «Spatial and abstract thinking professional abilities», «Metacreative professional abilities», «Creative professional abilities», «Critical thinking and mathematical intelligence», «Inductive verbal thinking» of future specialists.

The professional specificity of the development of verbal creativity has been revealed. Representatives of professions of the «Man – Nature» type (future and working chemists, biologists, geographers) have the lowest indicators of verbal creativity, while representatives of the «Man – Sign» type (linguists, journalists, mathematicians) have the highest indicators. The development of verbal creativity is high among linguists, and the lowest among architects; the speed indicators are the lowest among future and working specialists in technical specialties and political scientists. The flexibility of verbal creativity is lowest among doctors, technical specialists and political scientists, and highest among linguists. Natural scientists, sociologists and doctors have the lowest resistance to closure, while psychologists, political scientists and linguists have the highest resistance to closure. Doctors, natural scientists, educators and architects have the lowest rates of originality of verbal creativity. Doctors, natural scientists, technical specialists and architects have the lowest indicators of abstractness of the name of verbal creativity.

The typological features of future and working specialists' verbal creativity were determined. The type «Sufficient verbal creativity» is formed by high indicators of elaboration, flexibility, speed, abstractness of the title, originality, moderate indicators of resistance to closure and was named «Sufficient verbal creativity». The second type «Insufficient verbal creativity» is formed by low indicators of elaboration, flexibility, abstractness of the title, moderate indicators of originality, speed, and resistance to closure. The third type «High verbal creativity» is formed by high indicators of elaboration, flexibility, speed, abstractness of the title, originality, resistance to closure and is characterised by the highest indicators of creative activity, verbal intelligence. The fourth type is formed by «Low verbal creativity» with the lowest indicators of elaboration, flexibility, speed, abstractness of the title, originality, and resistance to closure.

The psychological predictors of verbal creativity of specialists are determined. All indicators of verbal creativity are positively determined by indicators of creative activity and verbal intelligence. In addition to the above, the development of verbal creativity is positively determined by mnemonic abilities and negatively – by rigidity and metacreativity. The flexibility of verbal creativity is negatively related to creative reflection. The abstractness of the name of verbal creativity is positively related to the ability to verbalise, and negatively related to critical thinking. Resistance to the closure of verbal creativity is positively (negatively) conditioned by rigidity.

The programme of psychological support for the development of verbal creativity of future specialists aimed to create psychological and pedagogical conditions for the creative activity of university students and the development of their verbal creativity. The main block of the programme was represented by a training aimed at developing the speed of verbal creativity as the ability to quickly produce ideas, express them concisely and succinctly, think quickly verbally, develop divergent thinking, and the originality of verbal creativity as the ability to produce original, innovative creative ideas, and be able to express

them verbally and in writing, sophistication of verbal creativity as the ability to detail and elaborate creative ideas, be able to express them verbally and in writing, development of convergent thinking, and flexibility of verbal creativity along with overcoming factors of resistance to closure, which involves the formation of the ability to think flexibly, overcoming rigidity of thinking, and removing creative barriers. The implementation of the programme had a positive impact on the indicators of originality, speed, elaboration, flexibility, abstractness of the title and resistance to closure of verbal creativity in future specialists.

Keywords: verbal creativity, personality, specialist, professional abilities, students, verbal intelligence, creative activity, critical thinking, professional creative abilities, metacreativity, professional orientation, students, training, originality.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Шандрук С., Хе Тін. Кубики Рорі як психо-діагностичний інструментарій для дослідження вербальної креативності особистості. *Вісник ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Психологія*. 2022. Вип. 66. С. 367-375. (0,4 д.а., особисто автору – 0,2 д.а.: автором обґрунтовано процедуру дослідження, яка передбачає складання історій за зображеннями на гранях кубика, а обробка даних – кількісний та якісний аналіз історій).

DOI: <https://doi.org/10.34142/23129387.2022.66.25>.

2. Поденко А., Хе Тін. Професійна креативність у системі чинників саморозвитку особистості. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2023. Вип. 68. С. 252-264. (0,5 д.а., особисто автору – 0,25 д.а.: автором визначено позитивні зв'язки професійної креативності дизайнерів та філологів із саморозвитком та психологічними ресурсами особистості).

DOI: <https://doi.org/10.34142/23129387.2023.68.17>.

3. Тін Х., Скрипник Н. Рівень вербальної креативності як чинник естетичного розвитку студентів. *Вісник ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Психологія*. 2023. Вип. 66. С.79-92. (0,6 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: автором теоретично обґрунтовано та емпірично встановлено, що здатність до самоконтролю візуальних уявлень, побудови образів, маніпуляцій з ними у студентів з високим рівнем вербальної креативності є найвищими показниками незалежно від рівня академічної успішності).

DOI: <https://doi.org/10.34142/23129387.2023.69.06>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Тін Х. Особливості розвитку вербальної креативності у системі професійних творчих здібностей. *Current scientific goals, approaches and challenges: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the III International Scientific and Theoretical Conference*, January 17, 2025. Riga, Republic of Latvia: International Centre of Scientific Research. С. 243-244. (0,1 д.а).

DOI: <https://doi.org/10.36074/scientia-17.01.2025>.

5. Тін Х. Психологічні особливості вербальної креативності суб'єкта діяльності. *Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. Вип. 51. в рамках проведення науково-практичної конференції «Сучасні тенденції соціально-гуманітарного розвитку суспільства»*, 17-19 січня 2025 р., м. Харків, Україна. С. 18-20. (0,1 д.а). Режим доступу : <https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/sgv-51.pdf>.

6. Тін Х. Роль творчих здібностей у професійній діяльності. *Modernisation of today's science: experience and trends: Collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VII International Scientific and Theoretical Conference*, January 24, 2025. Singapore, Republic of Singapore: International Centre of Scientific Research. С. 291-292. (0,1 д.а).

DOI: <https://doi.org/10.36074/scientia-24.01.2025>.